

رویان در گذر تاریخ (۱)

(جغرافیای طبیعی و انسانی)

ام البنین کمرودی

سرشناسه	:	کمرودی، ام‌البین، ۱۳۵۱ -
عنوان و نام پدیدآور	:	رویان در گذر تاریخ ۱: جغرافیای طبیعی و انسانی / ام‌البین کمرودی.
مشخصات نشر	:	تهران: آرنا، ۱۳۹۲.
مشخصات ظاهری	:	۷۰ ص.
شابک	:	۹۷۸-۶۰۰-۷۲۱۴-۰۲-۲
وضعیت فهرست نویسی	:	فیا
موضوع	:	رویان
موضوع	:	رویان -- جغرافیای تاریخی
رده بندی کنگره	:	۹۵۵/۲۲۷۲ DSR ۹۲۰۸۹ / ۱۳۹۲ ۱۳۸۳ ک
رده بندی دیویی	:	۳۲۸۴۰۸۹
شماره کتابشناسی ملی	:	



نشر آرنا

عنوان : رویان در گذر تاریخ ۱

نویسنده : ام‌البین کمرودی

ناشر : آرنا

طرح جلد : مرتضی هانی

چاپ : اول ۱۳۹۲

شمارگان : ۱۰۰۰ نسخه : قیمت: ۳۵۰۰ تومان

www.arnapub.com

در سال ۱۶۷ هجری در طبرستان ونداد هرمز سلسله ای جدید تاسیس کرد و نسب خود را به قارن (از سرداران دوره اشکانی)

رسانید. نوه اومازیار بعد از اینکه اسلام آورد از طرف مامون اصفهبد خراسان شد، اما بر مردم سخت گرفت بر علیه خلیفه شوريد سرانجام بدست معتصم خلیفه عباسی کشته شد (۲۲۵ هجری) در سال ۲۵۰ حسن بن زید باعث رواج شیعه زیدی در مازندران شد و حکومت علویان طبرستان را بوجود آورد. چیزی نگذشت که بعلت حسن خلق علویان تشیع در مازندران گسترش یافت

مازندران بعلت موقعیت خاص جغرافیایی پناهگاه بسیار خوبی برای علویان بوده است به همین علت است که ما امامزاده های فراوانی در مازندران داریم.

یعقوب لیث صفاری که خلیفه عباسی را به ستوه آورده بود در مازندران آنچنان شکستی خورد که مجبور به عقب نشینی شد.

غزنویان و سلجوقیان و خوارزمشاهیان نفوذ چندانی در مازندران نداشتند. سلطان محمد خوارزمشاه که برای فرار از دست مغولان به مازندران گریخت، پای آنها را به مازندران باز کرد. مازندران واز جمله شهرهای مهم آن دوره آمل و استرآباد از آتش خشم مغولان در امان ماندند.

ظفا تیمور آخرین نماینده سلسله ی مغولان ایران در استرآباد بود که بعد از وی امیر ولی روی کار آمد، اما بدست تیمور کشته شد. تیمور بعد از گشودن قلعه ساری عده زیادی از سادات را به ماورالنهر تبعید کرد که بعد از مرگ امیر تیمور با اجازه شاهرخ تیموری به مازندران باز گشتند و دوباره سروری مازندران را بدست آوردند. تازمان صفویان، بادوشیان، بعنوان امیران با جگزار قدرت را در دست داشتند. اما صفویان و خصوصاً شاه عباس که هیچ حکومت محلی را نمی توانستند تحمل کنند، در پی بهانه ای به مازندران حمله کردند و حکومتی واحد در ایران تشکیل دادند.

برای نگارش این تحقیق از کتابها و سفرنامه های متعددی استفاده شد. منابعی که مورد رجوع فراوان بود: کتاب تاریخ رویان اولیاء الله آملی و تاریخ طبرستان و رویان و مازندران سید ظهیرالدین مرعشی بود. مولانا اولیاء الله آملی کتاب تاریخ طبرستان ابن اسفندیار رازی دست

داشته و مقداری از مطالب کتاب خود را از روی آن نوشته، اما مطالب آن کتاب را بوقت مورد تجزیه و تحلیل قرار داده است. تاریخ رویان مقداری از لغات و آداب و رسوم قدیمی را زنده نگهداشته است. تاریخ اتمام کتاب محرم الحرام ۷۶۴ است.

تاریخ طبرستان و رویان و مازندران: سید ظهیرالدین در دیباچه کتاب خود تصریح می کند که کتاب او موسف است از تالیف اولیا الله آملی و تالیف علی بن جمال الدین رویانی و فقط در آخر کتاب دو فصل افزوده است. سید ظهیرالدین در اواسط کتاب خود در ضمن چند فصل مدت حکمرانی هریک از ملوک طبرستان (بادوسپانان، باوندیان، قارنوندان و آل زیار و...) را مرتباً ذکر می نماید.

از سفرنامه ها خصوصاً سفرنامه رابینوو ملگونف استفاده زیادی بعمل آمد. در قسمت آثار تاریخی از کتاب آستارا تا آستارا آباد تالیف منوچهر ستوده استفاده زیادی بعمل آمد.

در تدوین مطالب گوناگون این کتاب از منابع و مآخذ متعددی که در این زمینه نوشته شده است استفاده نموده ام روی همین اصل خود را از هر جهت مدیون زحمات کسانی می دانم که در روشن ساختن زوایای گوناگون تاریخ این منطقه تلاش وافر نموده اند.

مطالب این کتاب از دیدگاه صاحبان فضل و کمال خصوصاً کسانی که در تاریخ تبحری دارند اندک و و ناقص خواهد بود. با این امید که این پژوهش فتح بابی باشد تا جوانان در زمینه نگارش تاریخ و جغرافیای تاریخی شهر و منطقه خود قدم های موثری بردارند.

ام البنین کمرودی

فهرست

۱۲	حدود و موقعیت رویان
۱۵	کجور:
۱۶	رستم‌دار کجاست؟
۱۸	ارتفاعات:
۲۰	آب و هوا:
۲۱	رودها:
۲۶	پوشش گیاهی:
۲۶	الف - جنگل:
۲۷	ب- مراتع:
۲۸	محصولات
۲۸	الف - کشاورزی:
۳۰	سایر محصولات:
۳۲	معادن
۳۵	نژاد
۳۸	اقوام خزر
۴۰	لر:
۴۰	طایفه کولی ها:
۴۱	زبان:
۴۳	دین:
۴۷	اقلیت:
۴۷	مشاهیر رستم‌دار:

آثار تاریخی رویان : ۵۵

آثار قدیمی ۵۸

مساجد: ۶۰

قلع: ۶۲

منابع و مأخذ ۶۶

www.ketab.ir

حدود و موقعیت رویان

در مورد حدود رویان اتفاق نظر وجود ندارد، اما آنچه که مسلم است رویان قسمت عمده طبرستان بوده و شامل قسمت غربی طبرستان می شد. در یشتها از رویان بنام ((روائیدا)) یعنی ((کوه سرخ فام)) یاد شده و در بند هشن ((روئیش مند)) نام گرفته است.^۱

رون که صحیح تر آن ((روین)) است بفارسی ((رویان)) و عربی ((الرویان)) نوشته می شود. در اصل ناحیه منحصر بفردی است که در دوران قدیم جزء سلطان نشین دیلم بوده است.^۲ در افسانه های ایران آمده است که وقتی افراسیاب به کشور ایران غلبه کرد منوچهر از افراسیاب خواست که از کشور ایران به اندازه پرتاب یک تیر به او بدهد و آرش را حاضر کردند. گفت تو باید این تیر و کمان را بگیری و پرتاب کنی ((آرش کمان خود را تا بنا گوشش کشید و خود پاره پاره شد و خداوند باد را امر کرد که تیر او را از کوه بردارد و به اقصای خراسان که میان فرغانه و طبرستان است پرتاب کند و این تیر در مورد موقع فرود آمدن به درخت گردویی بزرگ قرار گرفت)).^۳ در مورد حدود رویان ابن خرداد به صاحب کتاب مسالک و ممالک می نویسد ((شهری بزرگ در کوهستانها طبرستان و کوره ای وسیع و بزرگترین شهر کوهستانهای آنجا باشد، گفته اند بزرگترین شهردشت طبرستان آن آمد و بزرگترین شهر کوهستان طبرستان رویان باشد)).^۴

ابن فقیه همدانی نیز عقیده دارد که رویان بزرگترین شهر کوهستان است. در کتاب تقویم البلدان چنین نگاشته شده است:

^۱ - سنگسری چراغعلی، گاوبارگان بادوسپانی، بی تا، بی نا، ص ۶

^۲ - یوزف مارکوات؛ ایرانشهر بر مبنای جغرافیای موسی خورنی، مترجم مریم میراحمدی، انتشارات اطلاعات - تهران ۱۳۷۳ - ص

^۳ - ابوریحان بیرونی؛ آثار الباقیه؛ مترجم اکبر دانا سرشت، انتشارات ابن سینا، تهران ۱۳۵۲، ص ۲۸

^۴ - ابن خردادبه؛ مسالک و ممالک، مترجم سعید خاکنرد، موسسه مطالعات و انتشارات تاریخی میراث ملل، چاپ اول، تهران، ۱۳۷۱.